

Για την Ε.Ρ.Τ. των αναγκών μας στην εποχή των τεράτων *

των Προκόπη Κοσμοπούλου και Κωνσταντίνου Τσουκαλή

Το μαύρο, το κίνημα και η ελπίδα.

Στις 11 Ιουνίου του 2013 η Δημοκρατία και ο πολιτισμός της Ελλάδας υπέστησαν ένα σοβαρότατο πλήγμα. Η συγκυβέρνηση Ν.Δ. - ΠΑ.ΣΟ.Κ. - ΔΗΜ.ΑΡ. αποφάσισε με συνοπτικές διαδικασίες το κλείσιμο της Ε.Ρ.Τ. Σε εκτέλεση της απόφασης, το σήμα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης σταμάτησε να εκπέμπει. Το "μαύρο" που εμφανίστηκε στις οθόνες σηματοδότησε μία από τις πιο ντροπιαστικές στιγμές της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Λίγες βδομάδες μετά, τα Μ.Α.Τ. εισέβαλαν στο Ραδιομέγαρο, εκδίωξαν τους εργαζομένους από τις θέσεις τους και κλείδωσαν την εγκατάσταση.

Από πρακτική άποψη, το κλείσιμο της Ε.Ρ.Τ. οδήγησε στην ομαδική απόλυση 2.656 εργαζομένων. Με το πρόσχημα δηλαδή της εξυγίανσης του δημόσιου μηχανισμού, πάνω από 2.600 άνθρωποι εγκαταλείφθηκαν χωρίς μισθό, χωρίς ασφαλιστική κάλυψη, χωρίς μέλλον. Ακόμη σημαντικότερος όμως ήταν ο συμβολισμός της κυβερνητικής ενέργειας. Η ταχύτατη λήψη της απόφασης από τη Ν.Δ. χωρίς συγκατάθεση ούτε από τα κόμματα της συγκυβέρνησης, η βίαιη επέμβαση της αστυνομίας και η αντιαισθητική επιβολή του "μαύρου" δεν ήταν απλώς ο τρόπος εφαρμογής ενός μέτρου. Ήταν ένα μήνυμα με πολλαπλούς αποδέκτες και αντίστοιχες σημασίες. Στους δανειστές έδειξε ότι η τότε κυβέρνηση ήταν πρόθυμη να υποταχθεί πλήρως στις απαιτήσεις τους και να κινηθεί χωρίς αντιρρήσεις στην κατεύθυνση που θα της υποδείκνυαν. Στον κόσμο της εργασίας και τα συνδικάτα εργαζομένων έδειξε πως κανένας πλέον δε δικαιούταν να αισθάνεται ασφαλής και κατ' επέκταση ότι όποιος διατηρούσε την εργασιακή του θέση όφειλε να συμμορφώνεται με τις προσταγές του εργοδότη και να δέχεται αδιαμαρτύρητα τη χειροτέρευση των συνθηκών απασχόλησης. Στα κόμματα της συγκυβέρνησης έδειξε πως η κεντρική παράταξη της Ν.Δ. δε δίσταζε να αγνοεί τις απόψεις τους, πραγματοποιώντας επίδειξη δύναμης. Σε ολόκληρη την κοινωνία τέλος, έδειξε ότι η λιτότητα θα συνεχιζόταν μέχρι εσχάτων, ακόμη και με την επιστράτευση φασιστικών μεθόδων, σε ευθεία αντίθεση με οποιαδήποτε έννοια δημοκρατίας.

Εκείνη την περίοδο διαμορφώθηκε γύρω από την Ε.Ρ.Τ. μία πρωτόγνωρη κατάσταση. Κάθε μέρα πλήθος απλού κόσμου από κάθε γωνιά της Ελλάδας πλημμύριζε τις εγκαταστάσεις της δημόσιας τηλεόρασης και με αυθόρμητο τρόπο συμμετείχε σε συζητήσεις, εκδηλώσεις, συναυλίες και άλλα δρώμενα, τα οποία ενισχύονταν από αλληλέγγυους καλλιτέχνες, δημιουργούς και ανθρώπους του πνεύματος. Η ελληνική κοινωνία έδειξε τα αντανακλαστικά της και στάθηκε με κάθε τρόπο δίπλα στους απολυμένους. Οι κλάδοι των εργαζομένων, οι Ενώσεις του Τύπου και τα εργατικά συνδικάτα εξήγγειλαν επαναλαμβανόμενες απεργίες. Κάθε λογής συλλογικότητες εξέδωσαν ανακοινώσεις διαμαρτυρίας για το κλείσιμο της Ε.Ρ.Τ. και την πραξικοπηματική επιβολή του. Όλα τα πολιτικά κόμματα (πλην της Χρυσής Αυγής) αντέδρασαν έντονα και κατήγγειλαν την κυβερνητική ενέργεια. Ανάλογο κύμα συμπαράστασης προήλθε και από το εξωτερικό. Τόσο η ομογένεια όσο και φορείς Ευρωπαϊκών χωρών εξέφρασαν την πλήρη αντίθεσή τους με το "λουκέτο".

Παράλληλα, οι εργαζόμενοι της Ε.Ρ.Τ. πέτυχαν ένα μεγάλο κατόρθωμα. Βασιζόμενοι στις αρχές της αυτοδιαχείρισης και χρησιμοποιώντας την τεχνογνωσία που διέθεταν, κατάφεραν να εκπέμπουν σήμα μέσω του διαδικτύου. Χωρίς κρατική ενίσχυση, χωρίς

οικονομικές απολαβές και χωρίς προβολή από τα υπόλοιπα μέσα, μπόρεσαν να οργανωθούν υποδειγματικά και να προσφέρουν μέχρι σήμερα στο κοινό ένα αξιόλογο πρόγραμμα, με έμφαση στην ενημέρωση και τον πολιτισμό. Ένα πρόγραμμα που σε κάθε περίπτωση υπερέρχει, συγκριτικά με το αντίστοιχο της Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ., αλλά και με τον παλιό κακό εαυτό της Ε.Ρ.Τ.

Το έκτρωμα της Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ.

Το κυρίαρχο επιχείρημα που επικαλέστηκε η τότε συγκυβέρνηση για το κλείσιμο της Ε.Ρ.Τ. ήταν η ανάγκη αντικατάστασής της από ένα δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό μέσο, το οποίο θα βασιζόταν στη διαφάνεια, την αμεροληψία και την εξοικονόμηση πόρων. Για το λόγο αυτό, λίγο αργότερα πήρε σάρκα και οστά το μόρφωμα της Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ. (Νέα Ελληνική Ραδιοφωνία Ίντερνετ και Τηλεόραση).

Ωστόσο, η διετής εμπειρία λειτουργίας της Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ., από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα, όχι απλώς δεν επιβεβαιώνει τις αρχικές προσδοκίες, αλλά παρέχει σαφείς ενδείξεις για το αντίθετο. Σειρά από καταγγελίες και δημοσιεύματα αποκαλύπτουν τη θλιβερή πραγματικότητα για τα πεπραγμένα της:

- Μέσα σε μόλις τρεις μήνες, δαπανήθηκαν 2,5 εκατομμύρια Ευρώ με απευθείας αναθέσεις, για τη χρηματοδότηση εξωτερικών παραγωγών και άλλων προγραμμάτων, τη στιγμή που οι αδίκως απολυμένοι εργαζόμενοι της Ε.Ρ.Τ. δεν είχαν λάβει ούτε ένα Ευρώ ως αποζημίωση.

- Υπέρογκα ποσά δίδονταν για προϊόντα και υπηρεσίες, τις περισσότερες φορές με βάση παράτυπες και παράνομες συμβάσεις. Π.χ. 58.500 Ευρώ για συμβουλευτικές υπηρεσίες, 59.400 Ευρώ για τρίμηνη φύλαξη κτιρίων, 79.500 Ευρώ για ενοικίαση εξοπλισμού σχετικού με την παραγωγή του δελτίου ειδήσεων, 468.000 Ευρώ για την προμήθεια εξοπλισμού πολύ κατώτερης αξίας, 155.000 Ευρώ για την οκταήμερη μίσθωση studio από όπου θα μεταδιδόταν τηλεοπτικό πρόγραμμα κ.λπ.

- Συγκεκριμένα προγράμματα υπερκοστολογούνταν και συνοδεύονταν από αδικαιολόγητα έξοδα. Λ.χ. τέσσερις εκπομπές που παρουσίαζαν η Β. Φλέσσα, ο Γ. Αμυράς (νυν βουλευτής με το Ποτάμι) και ο Ρ. Χαραλαμπίδης (υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος Αθηναίων με τη Ν.Δ.), κόστισαν σχεδόν 3 εκατομμύρια Ευρώ στον προϋπολογισμό της Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ.

- Λίγες μέρες πριν τις εκλογές της 25ης Ιανουαρίου, η Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ. εξασφάλισε, έναντι ανταλλάγματος 12.000 Ευρώ, τη δορυφορική αποστολή προεκλογικού υλικού στις πόλεις της περιφέρειας. Σημειώτέο ότι αυτή η κίνηση θα μπορούσε να ευνοήσει βασικά τη Ν.Δ., το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και το Ποτάμι, καθώς οι εκπρόσωποι των λοιπών κομμάτων συνέχιζαν το εμπάργκο και δεν εμφανίζονταν στις εκπομπές της.

- Η διαδικασία προσλήψεων στη Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ. και το μεταβατικό φορέα της Δημόσιας Τηλεόρασης κατέρριψε όλους τους κανόνες αξιοκρατίας, αφηφώντας ακόμη και την κοινή λογική. Απολυτήρια Λυκείου μοριοδοτήθηκαν παραπάνω από πτυχία Πανεπιστημίων, πλαστά πιστοποιητικά γλωσσομάθειας αναγνωρίστηκαν χωρίς κανέναν έλεγχο, οι Διδακτορικοί τίτλοι εξισώθηκαν εντελώς με τους Μεταπτυχιακούς, η ειδικότητα και ο βαθμός αποφοίτησης αγνοήθηκαν. Τελικά οι υποψήφιοι επιλέγονταν με φωτογραφικό τρόπο, ανάλογα με τις προτιμήσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

- Ήδη από την πρώτη στιγμή διακοπής του σήματος της Ε.Ρ.Τ. άρχισε μία αλυσίδα

συνδιαλλαγών, με περιεχόμενο τη μετάδοση αγώνων μπάσκετ. Ενδεικτικά, ακριβώς την επομένη του "λουκέτου", το ΣΚΑΪ εξασφάλισε με συνοπτικές διαπραγματεύσεις το δικαίωμα προβολής του αγώνα μεταξύ του Ο.Σ.Φ.Π. και του Π.Α.Ο. Λίγους μήνες μετά, η Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ. αφιέρωνε δυσανάλογα ποσά για την απόκτηση των δικαιωμάτων του Ελληνικού Πρωταθλήματος Μπάσκετ και της Euroleague.

Καμία διαφάνεια λοιπόν. Αντίθετα, μεροληπτική προώθηση μνημονιακών πολιτικών δυνάμεων, πρόσληψη προσωπικού με κριτήριο τις πελατειακές σχέσεις, "δώρα" στους ιδιοκτήτες ιδιωτικών καναλιών. Και βέβαια κανένας οικονομικός εξορθολογισμός. Απεναντίας, όργιο σπατάλης με επιπλέον αμοιβές, με υπερκοστολόγηση προϊόντων και εκπομπών, με απευθείας αναθέσεις κατά το δοκούν. Όλα τα παραπάνω, για να καταλήξει η Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ. ένα προϊόν με χαμηλό ποιοτικό επίπεδο, ασθενές ενημερωτικό στίγμα και αποξένωση από τον κόσμο της περιφέρειας.

Ο νέος νόμος

Ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α., τόσο πριν όσο και μετά τις εκλογές της 25ης Ιανουαρίου, είχε δεσμευθεί ότι θα δημιουργήσει το πλαίσιο για την επαναλειτουργία της Ε.Ρ.Τ. Με μία σχεδόν αυτονόητη υποσημείωση: ότι ένα τέτοιο πλαίσιο θα την απαλλάσσει από τις παθογένειες του παρελθόντος, την αυθαιρεσία της διοίκησης, τους ζημιογόνους προϋπολογισμούς, τον πρόχειρο προγραμματισμό. Από λάθη δηλαδή που οδήγησαν στην πλήρη απαξίωση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης.

Σε εκπλήρωση αυτού του στόχου, ύστερα από εκτεταμένη διαβούλευση με τους σχετικούς φορείς και συζήτηση στις αρμόδιες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές, ψηφίστηκε ο ν. 4324/2015 που ρυθμίζει τα επίμαχα θέματα.

Ο νέος νόμος βαδίζει στη σωστή κατεύθυνση. Καταργεί τη Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ. και επανιδρύει τυπικά την Ε.Ρ.Τ. Α.Ε., ως ενιαίο φορέα που ενσωματώνει τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς με πανελλαδική και περιφερειακή εμβέλεια, μουσικά σύνολα και χορωδία, διαδικτυακούς ιστότοπους και έντυπη ή ηλεκτρονική έκδοση περιοδικού. Επαναφέρει όλους τους υπαλλήλους που εργάζονταν στην Ε.Ρ.Τ. κατά την 11η Ιουνίου 2013 με σύμβαση αορίστου χρόνου ή με σύμβαση έμμισθης εντολής, ενώ μεριμνά και για τη διευθέτηση των οικονομικών εκκρεμοτήτων απέναντί τους. Ευνοεί τους υπαλλήλους που εργάζονταν στην Ε.Ρ.Τ. κατά την 11η Ιουνίου 2013 με σύμβαση ορισμένου χρόνου, συνυπολογίζοντας την προϋπηρεσία τους για την κάλυψη των κενών θέσεων. Καταργεί τις θέσεις Ειδικών Συμβούλων και άλλων ειδικών υπαλλήλων. Διακηρύσσει ευθέως την ανεξαρτησία της Ε.Ρ.Τ. από την Κυβέρνηση, τα πολιτικά κόμματα και κάθε πηγή δημόσιας ή ιδιωτικής εξουσίας. Θέτει ως πρωταρχικές της επιδιώξεις τη διασφάλιση της πολυφωνίας, την προστασία της διαφορετικότητας, την προαγωγή του πολιτισμού και την ενίσχυση της Δημοκρατίας, μέσω ενός προγράμματος υψηλής ποιότητας που θα απευθύνεται στο σύνολο του εγχώριου πληθυσμού και στον απόδημο ελληνισμό. Ενδυναμώνει την παρουσία της Ε.Ρ.Τ. 3, ως διακριτού τμήματος της Δημόσιας Ραδιοτηλεόρασης. Καθορίζει το μηνιαίο ανταποδοτικό τέλος υπέρ της Ε.Ρ.Τ. στα 3 Ευρώ, στο ύψος δηλαδή που έχει παγιωθεί και για τη Ν.Ε.Ρ.Ι.Τ. Επιχειρεί μάλιστα να εξασφαλίσει διαφάνεια στη χρήση του, αλλά και κατάρτιση ισοσκελισμένων προϋπολογισμών, αναθέτοντας εποπτικές αρμοδιότητες αφενός στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, αφετέρου στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Τροποποιεί τις διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού και σύναψης συμβάσεων, ώστε να τηρούνται πάντοτε οι αρχές της δημοσιότητας, της αξιοκρατίας και της μη υπέρβασης του προϋπολογισμού. Θεσμοθετεί τέλος Συμβούλια Κοινωνικού Ελέγχου, όπου

μετέχουν συλλογικότητες πολίτες, με σκοπό την υποβολή προτάσεων αναφορικά με το πρόγραμμα, τη διοίκηση και τη λειτουργία της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε.

Κάποιοι θα ρωτήσουν: γιατί είναι τόσο σημαντικό να λειτουργήσει πάλι η Ε.Ρ.Τ.; Τί χρειαζόμαστε ένα ακόμη κανάλι;

Καταρχήν, πρέπει όλοι να καταλάβουμε ότι η Ε.Ρ.Τ. δεν είναι "ένα ακόμη κανάλι", αλλά κάτι πολύ περισσότερο από τα υπόλοιπα Μ.Μ.Ε. Πιο συγκεκριμένα, είναι ο φορέας που εγγυάται συνεχή και πολύπλευρη ενημέρωση για όλους, με σοβαρότητα, με αντικειμενικότητα, χωρίς εξάρτηση από τα μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα, ικανοποιώντας έτσι το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του κάθε πολίτη για πληροφόρηση. Είναι ο φορέας που μεταδίδει τα κορυφαία αθλητικά, πολιτιστικά κ.ά. γεγονότα, προσφέροντας συγχρόνως βήμα για ανάδειξη νέων δημιουργών. Είναι ο φορέας που κατεξοχήν εκπροσωπεί την Ελλάδα στο εξωτερικό και διασφαλίζει την επαφή της με τον απόδημο ελληνισμό. Είναι ο φορέας που ανταγωνίζεται τα ιδιωτικά μέσα (π.χ. Digea), αναβαθμίζοντας συνολικά το τηλεοπτικό, το ραδιοφωνικό και το διαδικτυακό προϊόν.

“Αν θες να χτίσεις το αύριο, δε μπορείς να χρησιμοποιείς υλικά του χθες”

Από την άλλη πλευρά, ο νόμος δεν αποφεύγει μία βασική αδυναμία: ρυθμίζοντας τη σύνθεση του επταμελούς Διοικητικού Συμβουλίου της Ε.Ρ.Τ., παραχωρεί τρεις θέσεις σε πρόσωπα με ειδικές γνώσεις και εμπειρία στο πεδίο της ραδιοτηλεόρασης, αφήνοντας μόνο δύο θέσεις στους εκπροσώπους των εργαζομένων. Έτσι όμως παραμερίζει το μοντέλο αυτοδιαχείρισης, που εφάρμοσαν οι εργαζόμενοι την τελευταία διετία με εξαιρετικά αποτελέσματα, και επαφίεται σε τεχνοκράτες. Το πρόβλημα εντείνεται ιδιαίτερα από το διορισμό του Λάμπη Ταγματάρχη στο κρίσιμο πόστο του Διευθύνοντος Συμβούλου. Αυτή η επιλογή έχει ξεσηκώσει βέβαια εύλογες αντιδράσεις, αφού ο κ. Ταγματάρχης έχει συνδέσει το όνομά του με εποχές υποτίμησης της δημόσιας τηλεόρασης, με πολιτικές που προκάλεσαν τον οικονομικό της μαρασμό, εν τέλει με το "αμαρτωλό" παρελθόν της Ε.Ρ.Τ.

Για να οικοδομηθεί ένας υγιής και βιώσιμος φορέας, που θα εμπνέεται από προοδευτικές ιδέες και θα αποκαθιστά το χαμένο του κύρος, τον πρώτο λόγο πρέπει να έχουν οι εργαζόμενοι. Το παράδειγμα αυτοοργάνωσης και αυτοδιαχείρισης που έθεσαν, πρέπει να αποτελεί οδηγό για το μέλλον. Αυτό σημαίνει αφενός συνεκτίμηση της γνώμης τους κατά τη διαμόρφωση του μοντέλου της νέας δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, αφετέρου ισχυρή εκπροσώπησή τους στο κεντρικό όργανο του Διοικητικού Συμβουλίου, ώστε να έχει η άποψή τους αποφασιστικό χαρακτήρα. Εξάλλου, η τοποθέτηση ως Διευθύνοντος Συμβούλου ενός φθαρμένου προσώπου, που δεν απολαμβάνει της έγκρισης των εργαζομένων, δε συνάδει με την προσπάθεια για δημιουργία μια νέας Ε.Ρ.Τ.

Αριστερή κυβέρνηση και Κίνημα.

Το προηγούμενο διάστημα φάνηκε ξεκάθαρα ότι τα κινήματα και οι επιμέρους κινητοποιήσεις, ενώ αφήνουν πάντα υλικά αποτυπώματα και πετυχαίνουν κάποτε πολύ σημαντικά αποτελέσματα, φτάνουν σε ένα όριο και αντιμετωπίζουν αδιέξοδα, αν δεν υποστηρίζονται από ένα γειωμένο πολιτικό υποκείμενο που να συμπυκνώνει, να συνενώνει, να ολοκληρώνει και να εκπροσωπεί με σχέδιο τα διάφορα αιτήματα και τις εμπειρίες, συντονίζοντας τον αγώνα και προσδίδοντάς του μία συνολική προοπτική νίκης.

Τώρα φαίνεται ότι μια αριστερή κυβέρνηση, για να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις της γρήγορα

και αποφασιστικά, χωρίς δισταγμούς και ταλαντεύσεις στις μεγάλες συγκρούσεις που εμφανίζονται, κερδίζοντας έτσι χώρο και χρόνο, ώστε στην επόμενη μάχη να είναι πιο δυνατή, έχει ανάγκη την ώθηση των υποτελών τάξεων. Άρα έχει ανάγκη τα κινήματα και την ενεργοποίηση όσων θέλει να εκπροσωπήσει, του κόσμου της εργασίας και της νεολαίας.

Αν η αριστερή κυβέρνηση αντλήσει γνώση και ανοίξει νέους δρόμους στα εγχειρήματα αυτοδιαχείρισης, τα δίκτυα αλληλεγγύης και τα ποικίλα κινήματα, θα πάρει από εκείνα καινούρια όπλα και δυνατότητες στη σύγκρουση με τα εγχώρια και ξένα συμφέροντα. Και μόνο αν κάνει συμμετοχο στις αποφάσεις της τα κινήματα (όπως αυτό της Ε.Ρ.Τ.), ενδυναμώνοντας τις δομές κοινωνικού ελέγχου, θα μπορεί να παραμένει αριστερή, αλλά και κυβέρνηση.

Η επαναλειτουργία της Ε.Ρ.Τ. συνιστά πάνω από όλα νίκη των εργαζομένων που έδωσαν δύσκολη μάχη για περίπου δύο χρόνια, διεκδικώντας τα νόμιμα δικαιώματά τους. Συνιστά επίσης νίκη για όλους εκείνους που στάθηκαν δίπλα τους, στον αγώνα κατά του "μαύρου". Συγχρόνως, αποτελεί μήνυμα προς κάθε εργαζόμενο και κάθε πολίτη, ότι οι μάχες για τα δημοκρατικά ιδεώδη και για τα εργατικά δικαιώματα, όταν είναι συλλογικές, μπορούν να είναι και νικηφόρες.

*«Ο παλιός κόσμος πεθαίνει και ο νέος κόσμος πασχίζει να γεννηθεί. Τώρα είναι η εποχή των τεράτων». Αντόνιο Γκράμσι